

IN DE SLIPSTREAM VAN DE GRASPIEPERS

Cees Witkamp

In *de Kruisbek* 46-2 heb ik een overzicht gegeven van een ongekende doortrek van graspiepers rond 15-22 april 2003. Hierin werd vooral ingezoomd op het waardengebied, grofweg gelegen in de driehoek Utrecht-Rotterdam-Culemborg. Dit artikel beschrijft het voorkomen van een aantal andere soorten in het voorjaar van 2003, met speciale aandacht voor de bovenstaande periode. Het is tot stand gekomen op basis van de ingediende waarnemingen voor de wekelijkse e-mailnieuwsbrief "Waarden vol Vogels". Aanvullend onderzoek (bijv. in de periodieken van de verenigingen in de waarden) werd nagelaten.

In eerste instantie is gekeken naar de soorten die op grond van overeenkomstige hoofdtrekperiode en brongebied een vergelijkbaar patroon als dat van de graspieper zouden kunnen opleveren. Het gaat hierbij om de gele kwikstaart, beflijster, zanglijster en kneu. In tweede instantie is gekeken of ook andere soorten talrijker voorkwamen in die periode in het waardengebied.

Beschrijving van de soorten

Gele kwikstaart - Het voorjaarsvoorkomen van de gele kwikstaart in het waardengebied wordt voor een belangrijk deel bepaald door trekteleactiviteiten. Verder komen er nog wat waarnemingen uit de uiterwaarden van de Lek, speciaal de omgeving van Culemborg.

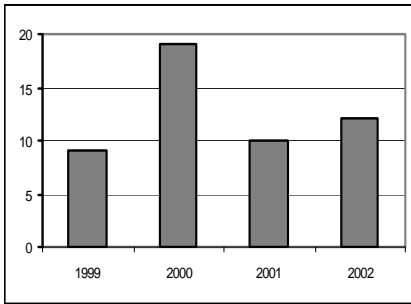
In de voorjaren van 1999 t/m 2002 werden tussen eind maart en begin mei in de waarden tussen de 45 en 90 gele kwikstaarten gemeld. In het voorjaar van 2003 waren dat er 85. Dit relatief hoge aantal werd grotendeels veroorzaakt door de toegenomen trekteleactiviteit op telpost De Horde (Lopik). Hier werden maximaal 15 exemplaren geteld op 13 april. In de rest van de waarden is weinig gemeld over doortrek van de gele kwikstaart. Het lijkt erop dat deze soort in ieder geval niet is meegelift met de graspiepers.

Beflijster - Ieder voorjaar worden beflijsters gemeld uit het waardengebied. In de voorjaren 1999 tot en met 2002 ging het in totaal om 50 exemplaren (figuur 1).

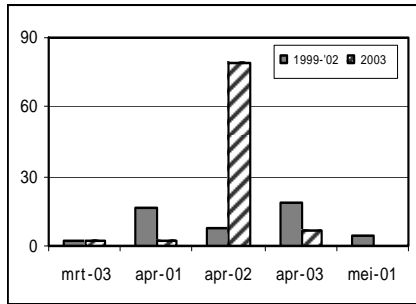
In het voorjaar van 2003 werden tussen 23 maart en 27 april in totaal 90 beflijsters gezien. Dit aantal ligt belangrijk hoger dan we in de afgelopen jaren gewend waren. Hiervan kwamen er 68 uit de week van 15-22 april. Ook het patroon over het voorjaar was in 2003 geheel anders dan in de vorige jaren.

Een groot deel van de beflijsters werd gemeld uit de Krimpenerwaard en Lopikerwaard. Rond Culemborg en in de Vijfheerenlanden werden veel minder tot vrijwel geen beflijsters gezien. Dit zou erop kunnen duiden dat de beflijsters in een vrij smalle baan doorgetrokken zijn. Het beeld in de waarden komt goed overeen met dat van bijvoorbeeld Breskens. Hier kwamen op goede dagen tientallen beflijsters op één dag langs, beduidend meer als in normale jaren.

Zanglijster - De zanglijster wordt weinig gemeld in de waarden. De soort lijkt vrij algemeen te zijn, vertoont weinig opvallend gedrag en alleen in de najaarstrek worden er waarnemingen gepubliceerd van de telposten.

Figuur 1 Aantal beflijsters per voorjaar in de jaren 1999 tot en met 2002.

Figuur 2 Aantal beflijsters per decade de in de voorjaren 1999-2002 en 2003.

In het voorjaar van 2003 werden vier waarnemingen doorgegeven die duiden dat er meer zanglijsters waren dan normaal. Tijdens de wintervogeltelling langs de Lek tussen Schoonhoven en Culemborg werden er 20 gezien, terwijl ongeveer 5 normaal is voor april. Op 13 april zaten er "veel" op het WRK-terrein in Nieuwegein. Over telpost De Horde vlogen er 97 op 17 april en op dezelfde dag "honderden" graspiepers en zanglijsters over Culemborg. De 18^e vlogen er nog 37 over De Horde. Ook andere telposten meldden soms grote aantallen zanglijsters. Op 13 april vlogen er langs Breskens 1300.

Kneu - Van de kneu werden langs de kust aantallen tot rond de 500 per dag gezien. Dat zijn voor binnenlandse telposten fenomenale aantallen, maar *Vogeltrek over Nederland* vermeldt voor de kust aantallen tot boven de 2.500 per dag.

In de waarden werden regelmatig kneuen gemeld, maar het aantal genoteerde doortrekkers op de telposten overschreed de 15 niet. Het lijkt er daarmee op dat ook de kneu niet profiteerde van de omstandigheden die voor de graspieperinflux zorgden.

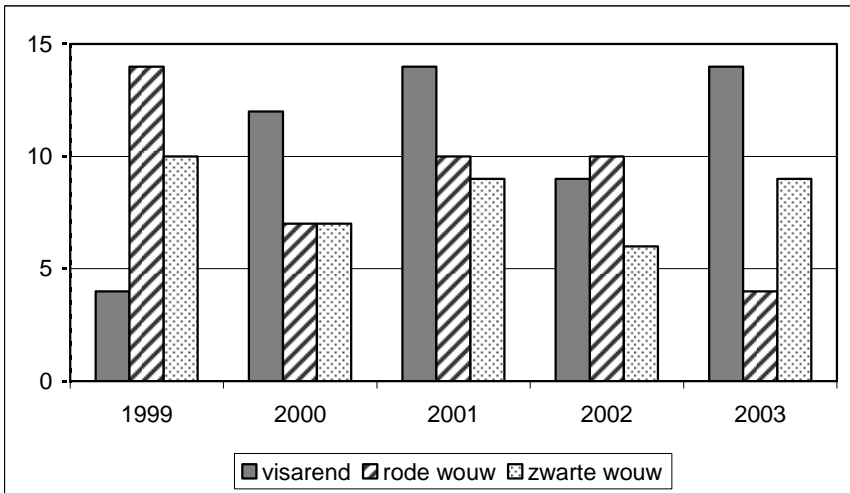
Overige soorten

Voor dit artikeltje heb ik nog een aantal soorten kort bekeken die rond half april soms goed door kunnen komen en waarvan (vrijwel) alle waarnemingen "Waarden vol Vogels" bereikt zullen hebben, namelijk visarend, rode en zwarte wouw (figuur 3).

De *visarend* had een goed voorjaar met 14 gemelde exemplaren, maar het voorkomen wijkt niet of nauwelijks af van bijvoorbeeld de voorjaren 2000 en 2001. De *rode wouw* had zelfs een zeer slecht voorjaar, met maar vier gemelde exemplaren. De *zwarte wouw* deed het iets beter, maar ook deze soort vertoont geen duidelijk ander voorkomen dan in de overige voorjaren.

Conclusie

De graspieperinflux van half april 2003 lijkt een beperkt aantal soorten meegenomen te hebben. Alleen de beflijster vertoont een duidelijk algemener voorkomen

Figuur 3 Voorkomen van deze drie roofvogels in de voorjaren van 1999-2003.

in vergelijking met de laatste paar voorjaren van de zanglijster bestaat het vermoeden dat deze soort eveneens talrijker was dan normaal. De andere bekeken soorten vertoonden een min of meer normaal voorkomen.

Dankwoord

Dit artikel kon niet tot stand komen zonder medewerking van enige tientallen vogelaars in het waardengebied die hun waarnemingen beschikbaar stelden, waarvoor dank.

Literatuur

- Abel, G. en A. Boele. Jaaroverzicht "Nieuws uit de regio 1999". IJsselstein, 2000.
 Abel, G., A. Boele en C. Witkamp. Jaaroverzicht 2000 "Waarden vol Vogels". IJsselstein, 2001.
 Abel, G., C. Witkamp, J. Barth en C. de Leeuw. Jaaroverzicht 2001 "Waarden vol Vogels". IJsselstein, 2002.
 Barth, J., K. de Leeuw, C. Witkamp en D.A. Huitzing. Jaaroverzicht 2002 "Waarden vol Vogels". Nieuwer ter Aa, 2003.
 LWVT/SOVON. Vogeltrek over Nederland 1976-1993. Schuyt & Co, Haarlem, 2002
 Witkamp, Cees. Rode en Zwarte wouwen in het voorjaar van 1999. *De Kruisbek* 43 (5):17-22; 2000.
 Witkamp, Cees. Week 16: je zult hem maar gemist hebben. *De Kruisbek* 46 (2):1-4; 2003.